

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

СУДСКА ЗАШТИТА ПО ЗАХТЕВУ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ ЗБОГ НЕЗАКОНИТО НАПЛАЋЕЊЕ НАКНАДЕ КОМУНАЛНИХ УСЛУГА

1. Суд ће одбацити тужбу којом се тражи утврђење ништавости одлуке о давању сагласности на одлуку о утврђивању цене трошкова обједињене наплате комуналних услуга, јер такав захтев не спада у судску надлежност.

2. Потраживање накнаде штете по основу незаконито више наплаћене накнаде трошкова обједињене наплате комуналних услуга застарела у року прописаном одредбом члана 376. Закона о облигационим односима.

3. Упућеним јавним позивом корисницима комуналних услуга за закључење споразума о враћању неосновано наплаћене накнаде по основу тих услуга предупредује се потреба за вођењем судског спора о тим потраживањима. Стога је учињеним признањем тужбеног захтева у одговору на тужбу тужени стекао право за остварење трошкова парничног поступка у складу са одредбом члана 156. Закона о парничном поступку.

Образложење

Основни суд у Крагујевцу покренуо је поступак за решавање спорног правног питања у смислу члана 180. ЗПП. Као разлог за покретање поступка наводи чињеницу да је пред тим судом преко 4000 предмета по тужбама физичких лица против тужених Јавног стамбеног предузећа „Крагујевац“ из Крагујевца и Града Крагујевца, ради утврђивања ништавости аката тужених, накнаде штете или стицања без основа. У тужбама тужиоци наводе да су носици права и обавеза на стамбеном простору, па тиме и обвезници плаћања трошкова преко Јавног стамбеног предузећа Крагујевац, а на основу Одлуке о обједињеној наплати комуналних и других услуга које је донео Град Крагујевац, а да тужени Јавно стамбено предузеће Крагујевац обавља послове обједињене наплате без законског основа у своје име и за рачун комуналних предузећа и да је незаконито вршио наплату накнаде као и вођења матичне евиденције.

Тужени је истакао приговор стварне ненадлежности у делу захтева којим се тражи утврђење делимичне ништавости аката тужене ближе означених у петитуму тужби тужилаца. Признао је потраживање накнаде за период од 01.09.2017. године до 30.07.2020. године, укључујући и законску затезну камату, наводећи да је упутио позив грађанима за закључење вансудског поравнања и да није испровоцирао покретање и вођење судског поступка; за период пре 01.09.2017. године истакао је приговор застарелости потраживања. Сматрајући да нису испровоцирали покретање и вођење судског поступка, јер су тужиоцима омогућили да своје право на исплату спорне накнаде остваре вансудским путем у складу са упућеним јавним позивом и достављањем обавештења, оспорили су тужиоцима право на накнаду трошкова парничног поступка.

Спорно правно питање које поставља првостепени суд гласи:

1. Да ли је Основни суд у Крагујевцу стварно надлежан за одлучивање по тужбеном захтеву за утврђење ништавости: решења Градског већа број 023-10/14-V од 23.01.2014. године и одлуке Надзорног одбора ЈСП Крагујевац број 02 -1078 од 20.03.2014. године и Решења Градског већа број 023-10/14- V од 07.04.2014. године;

2. Да ли је основ потраживања штета или стицање без основа;

3. Који је рок застарелости потраживања трогодишњи или општи рок;

4. Да ли се тужиоцима може досудити накнада трошкова поступка када тужени признаје у потпуности потраживање дела накнаде од 01.09.2017. године до 30.07.2020. године, наводећи да је упутио позив грађанима да закључе вансудско поравнање, а спори накнаду трошкова парничног поступка.

Првостепни суд је дао и сопствено тумачње које гласи:

1. Да је Управни суд стварно надлежан да одлучује о захтеву за утврђење делимичне ништавости назначених правних аката, који су управни акти, јер их је Градско веће донело у вршењу оснивачких права с позивом на члан 5. Закона о управним споровима (Градско веће као доносилац акта иступа као орган власти у вршењу својих оснивачких права)

2. Нема основа за примену правила о неоснованом обogaћењу или накнади штете, јер је реч о фактурисању и наплати трошкова за вођење матичне евиденције.

3. Тужиоцима треба досудити трошкове парничног поступка без обзира што је тужени пре утужења 01.09.2020. године упутио јавни позив тужиоцима и доставио појединачна обавештења уз рачуне да приступе закључењу поравнања у циљу исплате гланог дуга и камате за последње три године. Ово зато што тужени не може да призна тужбени захтев, а оспори трошкове поступка с позивом на одредбу члана 153. став 1. ЗПП.

Изјашњавајући се о спорном правном питању Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној дана 17.02.2021. године закључило да су испуњени услови за заузимање правног става о спорном правном питању у смислу одредбе члана 180. до 185. ЗПП из следећих разлога:

Решење о давању сагласности на одлуку о утврђивању цене комуналних услуга осталих трошкова не представља појединачни правни акт којим је одлучивано о правима, обавезама и одговорностима грађана. То је акт који је по својој форми и садржини спроведбени акт пословања привредног субјекта. Зато се његова законитост не може оспоравати у парничном поступку или управном спору. Из тог разлога тужба се мора одбацити на основу члана 294. став 1. тачка 1. ЗПП, јер одлучивање о постављеном тужбеном захтеву за утврђење ништавости таквог акта не спада у судску надлежност у смислу одредбе члана 16. ЗПП.

То произлази и из Закључка Уставног суда број IУо-765/18 од 05.03.2019. године о одбацивању иницијативе о покретању поступка за оцену уставности и законитости решења о давању сагласности на одлуке чије утврђивање ништавости се тражи тужбама тужиоца у споровима поводом спорног правног питања заузет је правни став тога суда да: „акти којима се утврђују цене производа и услуга

односно ценовници по својој форми и садржини не представљају опште правне акте, већ појединачне спроведбене акте пословања привредног субјекта, самим тим ни акт органа јединице локалне самоуправе којима се даје сагласност на акт којима се врши измена ценовника комуналних услуга нема значење општег правног акта...“

Из тих разлога Грађанско одељење је оценило да захтев за утврђење ништавости спорних аката не спада у судску надлежност.

Судска заштита је допуштена по захтеву корисника услуга који се односи на новчано потраживање.

Појам комуналних делатности дефинисан је одредбом члана 2. Закона о комуналним делатностима. Комуналне делатности у смилу овог Закона су делатности пружања комуналних услуга од значаја за остваривање животних потреба физичких и правних лица код којих је јединица локалне самоуправе дужна да створи услове за обезбеђење одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета, као и надзор над њиховим вршењем. Овај Закон као матични не садржи одредбе о застарелости потраживања.

Одговор на ово питање садржано је у члану 12. Закона о заштити потрошача, која одредба у ставу 2. прописује шта садржи рачун о издавању робе односно пружању услуга. Том одредбом није установљена могућност наплате додатних трошкова штампања рачуна или евидентирања посебних услуга. У рачуну о комуналним услугама може се навести и остварити накнада по основу цене појединачне робе или услуге која се пружа и дати приказ начина обрачуна. Стога следи да се накнада за вођење матичне евиденције неосновано и незаконито наплаћивала на основу незаконите одлуке органа тужених. То је и сам тужени признао тиме што је тужиоцима којима је наплаћена неоснована накнада за вођење матичне евиденције упутио јавни позив за закључење споразума ради враћања износа за период незаконито наплаћене накнаде.

Из тог разлога је неправилним и незаконитим радом органа доносиоца тог акта настала штета у имовини корисника услуга, што представља основ грађанско-правне одговорности тужених. Зато се у односу на спорно потраживање примењује застарни рок из члана 376. Закона о облигационим односима. То је рок од 3 године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило, а у сваком случају ово потраживање застарева за 5 година од када је штета настала.

Следом речено у спорном случају се не може применити општи рок застарелости из одредбе члана 371. ЗОО којом је прописано: потраживања застаревају за 10 година, ако Законом није одређен неки други рок застарелости. Не може се применити ни одредба члана 378. ЗОО којом је прописано да застаревају за једну годину: потраживање накнаде за испоручену електричну и топлотну енергију.

Према одредби члана 156. Закона о парничном поступку тужилац ће накнадити туженом парничне поступке, ако тужени није дао повод за тужбу и ако је признао тужбени захтев у одговору на тужбу, односно на припремном рочишту,

а ако се не одржава припремно рочиште, пре него што се упусти у расправљање о главној ствари.

Дакле, Законом је прописан одговор на ово питање, а решење конкретне ситуације са становишта одговора на питање да ли постоји злоупотреба права или њених правних последица зависи од чињеница које су повод за тужбу, време признавања захтева и да ли је то учињено пре или после упуштања туженог у расправљање. Када тужени није дао повод за тужбу, а признао је тужбени захтев има право да му се у складу са одредбом члана 156. Закона о парничном поступку досуде трошкови поступка.

(Правно схватање утврђено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 17.02.2021. године)